

***Echinops* Gaertn. ex Schreb. – bělotrn**

Asteraceae

150 druhů, původem ze Středozeří a z oblasti od západní po Střední Asii s těžištěm výskytu ve stepních a polopouštních oblastech Asie

Pojmenování rodu pochází z řeckého echínos – ježek a ops – připomínat, vypadat. Většině lidí však svým vzhledem připomínají bělotrny bodlák.

Vytrvalé byliny se silným kořenem a rozvětvenou kořenovou hlavou. Lodyhy přímé, v horní části větvené, silné, žlábkovitě plstnaté. Listy střídavé, 1-2 násobně peřenolaločnaté až peřenosečné, spodní řapíkaté, horní přisedlé. Jednokvěté úbory skládají kulovitý strboul. Zákrov pod úborem sestaven z několika řad zákrovních listenů. Plodem je válcovitá nažka s chmýřím.

Nejvýznamnější druhy z pohledu zahradní a krajinářské architektury

***Echinops ritro* L. – bělotrn modrý**

Původ: Španělsko, jižní Francie, jižní a jv. Evropa, panonská oblast stř. Evropy, Rusko, Sibiř. V ČR a SR občas jako zplanělá

Ekologie: Rumiště, příkopy, stráně, podél cest, vinice, lomy, náspy, břehy, převážně na půdách živných, mírně zásaditých, písčitých či hlinitých, stanoviště slunné a teplé.

Růstové a vzhledové charakteristiky: 30 – 70 (-100) cm vysoká bylina. Lodyhy běloplstnaté, v horní části větvené, listy kožovité, hluboce peřenosečné, na svrchní straně modrozelené, téměř lysé, s roztroušenými žláznatými chlupy, na rubu běloplstnaté. Okraj čepele dovnitř zahnutý, zvlněný, laloky ukončené ostnem 3-15 mm dlouhým. Strbouly šedě-modrofialové, 3-4 cm velké, zákrovní listeny na báze do ½ srostlé. VII-IX; hemikryptofyt.

Nejvýznamnější odrůdy:

'Weitch's Blue'	50 – 80 cm	Tmavě fialovomodrý K.	VII - IX
------------------------	------------	-----------------------	----------

'Weitch's Blue'

***Echinops banaticus* (L.) Willd.– bělotrn banátský**

Původ: Rusko, jižní Maďarsko.

Ekologie: jako předešlý druh

Růstové a vzhledové charakteristiky: Lodyha 50 – 150 cm vysoká a spolu s listy na rubu šedoplstnatá, na líci lehce pavučiná. List podobný druhu *E. ritro*, ale okraji čepele není zvlněný ale plochý. Laloky listu ukončené 2 – 4 mm ostny. Strbouly větší, 2,5 – 5 cm, šedomodré, listeny zákrovu u báze srostlé nejméně 1/3 své délky.

Nejvýznamnější odrůdy:

‘Blue Globe’	100 -160 cm	Velký intenzivně modrý kv.	VII - IX
‘Blue Glow’	120 cm	Intenzivně modrá	VII - IX
‘Taplow Blue’	80 -110 cm	Intenzivně modrá	VII - IX

‘Taplow Blue’

‘Blue Glow’

***Echinops sphaerocephallus* L. – bělotrn kulatohlavý**

(syn. *Echinops multiflorus* Lam., *Echinops paniculatus* Jacq., *Echinops cirsiifolius* C. Koch, *Echinops viscosus* Wierzb. in Griseb. et Schenk)

Původ: j. Evropa, j. oblasti stř. Evropy, Kavkaz, Sibiř. Druhotně i v severněji položených oblastech stř. Evropy v Severní Americe. U nás se vyskytuje jako druh zplanělý až zdomácnělý, roztroušeně po celém území, především v teplejších oblastech.

Ekologie: Výslunné kamenité a skalnaté stráně, stanoviště dotčená lidskou činností, na náspech a v příkopech [kolem cest](#), železnic, na půdách humózních i písčitých, na vápencovém podkladě.

Růstové a vzhledové charakteristiky: 60 – 220 vysoká bylina s nejmenší estetickou hodnotou. Přízemní listy jsou řapíkaté, v růžici, až 70 cm dlouhé, v obrysu

elipčité až kopinaté, peřenosečné až peřenoklané, lodyžní listy řapíkaté až přisedlé, 1–2 krát peřenoklané, s ostnitými úkrojky, na líci sytě zelené, na rubu bělavě vlnaté. Od předešlých se liší barvou 3 – 6 cm velkých strboulů, která je špinavě bílá. Kveté v VII – IX.

Nejvýznamnější odrůdy:

‘Arctic Glow’	80 cm	květ bílý	VII - IX
----------------------	-------	-----------	----------

Echinops sphaerocephalus ‘Arctic Glow’

Pěstitelské vlastnosti a požadavky: Bělotrny vyžadují slunné stanoviště a dobře propustnou, spíše vápenatou půdu. Velmi dobře snášejí sucho. Naopak, mokré a těžké půdy jim nevyhovují. Náleží k velmi pozdně rašícím trvalkám (raší až koncem dubna a v květnu) a v ideálních podmínkách ke středně dlouhověkým až dlouhověkým trvalkám, které slabě vysemeňují. Trsy pomalu přirůstají a věkem získávají na objemu.

Množení: dělením trsů, kořenovými řízků, čisté druhy semenem.

Použití v zahradní a krajinářské tvorbě: *Echinops* je představitelem divoce rostoucí trvalky záhonového charakteru. Sieber (1990) řadí uvedené druhy ke stanovištnímu prostoru „Freiflächen“ – Fr – „Otevřené plochy“. Druhy *E. banaticus* a *E. ritro* do blíže vymezeného stanoviště Otevřené plochy záhonového charakteru FR_{1-2b} a druh *E. sphaerocephalus* Otevřené plochy přírodě blízkého charakteru – FR₁. Z uvedeného vyplývá, že odrůdy uplatníme především v intenzivně ošetřovaných záhonech, botanické druhy ve společenstvech přírodě podobného charakteru. *Echinops* je nositelem vertikální až diagonální struktury, středně hrubé textury a ke svému kulatému tvaru květu vyžaduje spíše válcovité květy trvalek jaké má např. *Veronica longifolia*, *Liatris spicata*, *Agastache foeniculum*, či ploché elipsovitě květy *Rudbeckia fulgida*, *Echinacea purpurea*, *Erigeron* hybridy nebo jemné závojovité *Gaura lindheimeri*, *Gypsophila paniculata* a jiné. Květy hojně medují a lákají včely.

K nejdůležitějším způsobům použití patří:

- Intenzivně ošetřované záhony. Atraktivní kombinace vytváří mimo již zmiňované druhy také s *Achillea filipendulina*, *Hemerocallis* hybridy, *Helenium hybridy* a dalšími druhy. a jiné. Sázíme ho v počtu cca 1 – 3 ks/m².
- Výsadby přírodě blízkého charakteru – např. stylizace stepních společenstev, výsadby typu Silbersommer, Perennemix a jiné
- Řez květin (komerční obchodování)
- Sušení strboulů (komerční obchodování); strbouly je nutné sbírat před rozvinutím úborů, když už jsou dobře vyvinuté a vybarvené listeny zákrovu; při pozdním sběru se strbouly rozpadávají.

Literatura a odkazy:

Sieber, J.: Die Sichtung der Stauden. Teil 1. Geschichte und Beetstauden. Bonn: Förderungsgesellschaft Gaertenbau. 1990.

Echinops L. In: Slavík, B. a kol. Květena ČR, díl 7, str. 362 – 367. Praha: Academia 2004. ISBN 80-200-1161-7